

YÖNETİŞİM

Ekim 2003

TÜRKİYE CUMHURİYET MERKEZ BANKASI

Yönetişim

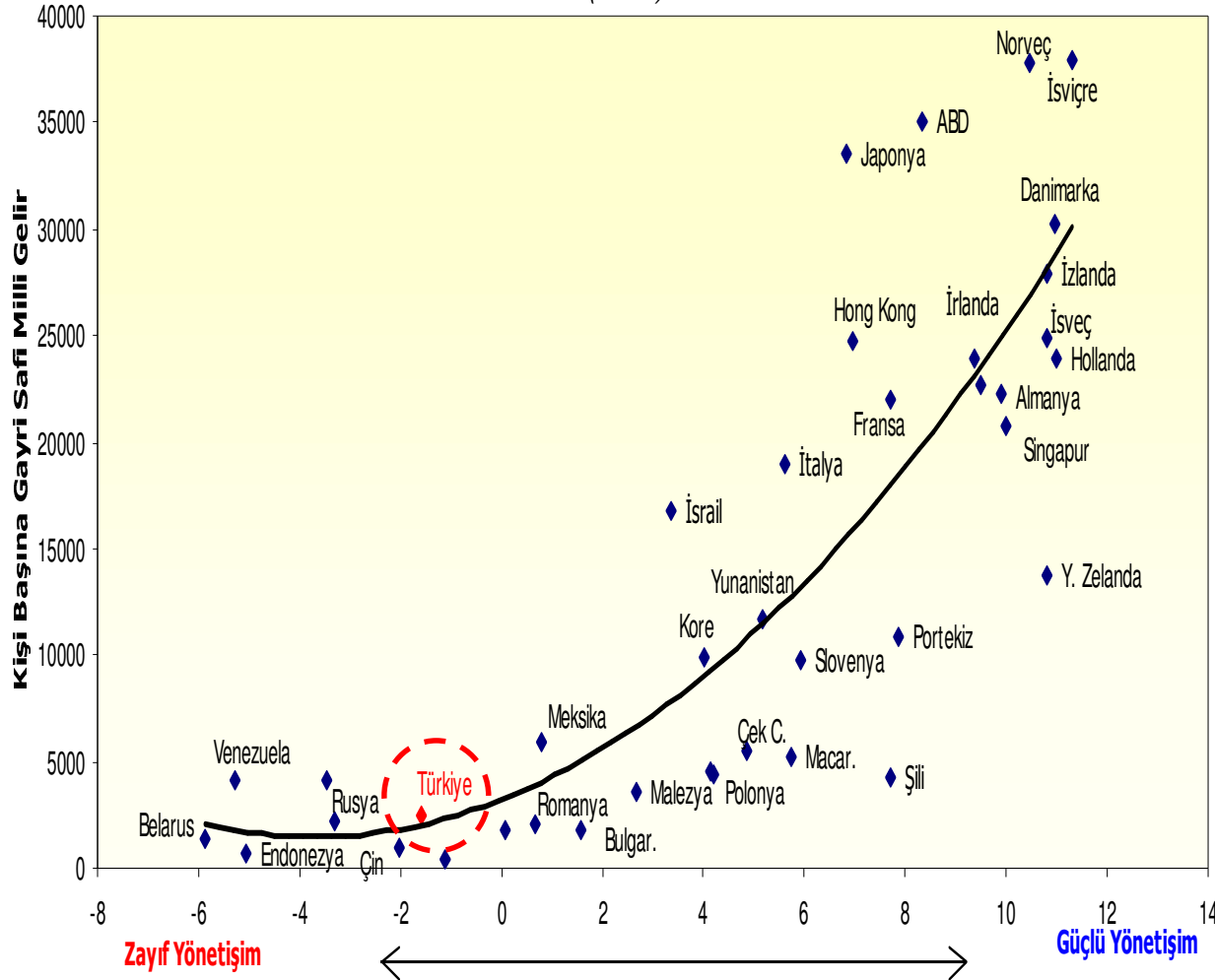
İyi yönetim kavramı olarak, ister hükümetlerin yönetim biçiminde, isterse şirketlerin organizasyon düzeyinde olsun temelde, sistemin kurallarının herkes için **açık, aynı ve adil olmasının** güvence altına alınmasını ifade eder.

Ayrıntılarına bakıldığında kamu yönetimi açısından iyi yönetimin aşağıdaki unsurlardan oluştuğu genel olarak kabul edilmektedir:

- ✓ Siyasal açıklık ve hesap verebilirlik,
- ✓ Siyasal istikrar,
- ✓ Devlet hizmetlerinin kalitesi,
- ✓ Mevzuat ve düzenlemelerin etkinliği ve verimliliği,
- ✓ Yolsuzlukların önlenmesi,
- ✓ Hukukun üstünlüğü.

İyi Yönetişim

EKONOMİK PERFORMANS VE YÖNETİŞİM
(2002)

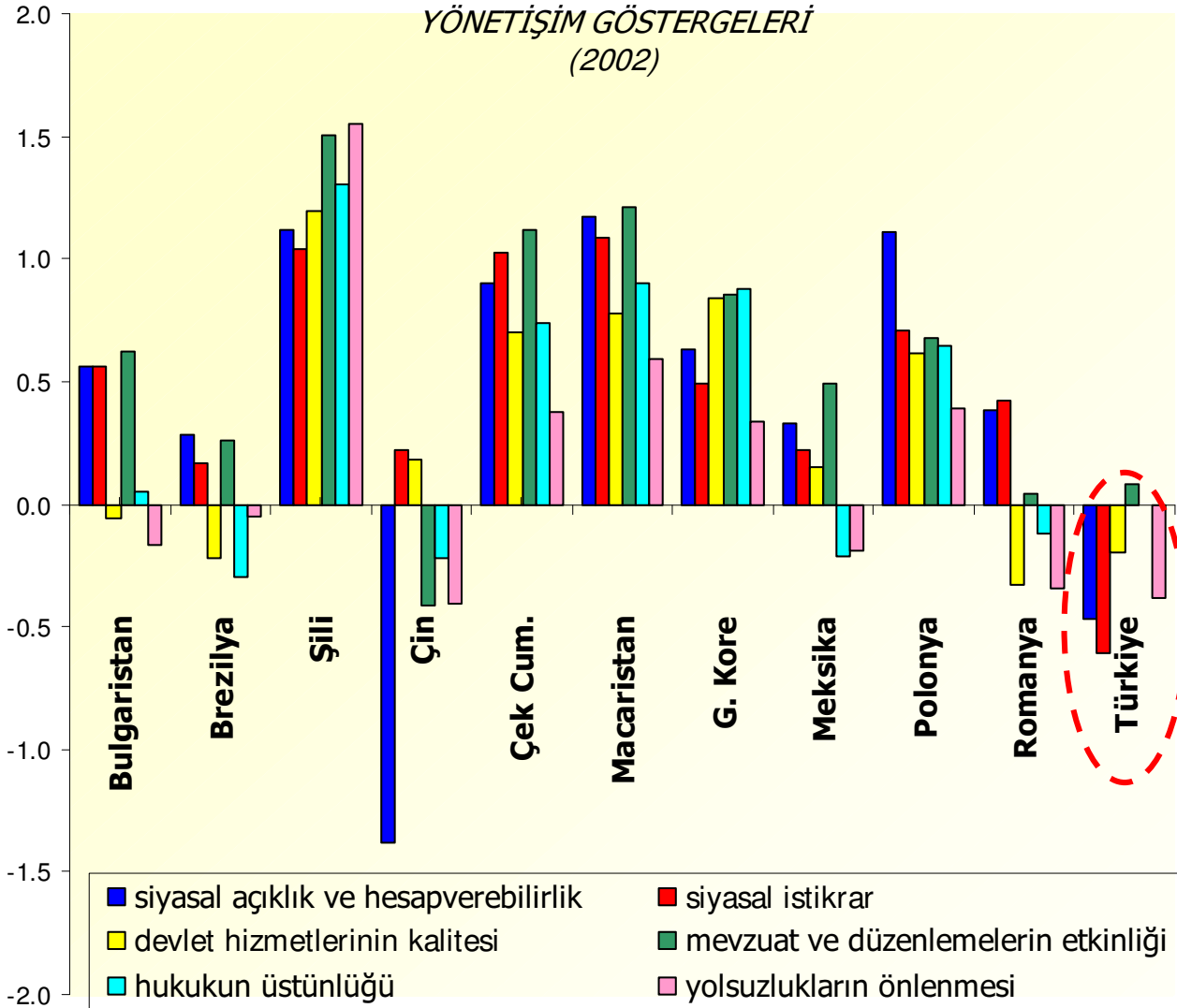
Eğim çizgisi $y=a+bx+cx^2$ eğrisidir; y =GSMG kişi başına ve x =yönetişim indeksi.

Kaynak: Dünya Bankası, TCMB

Söz konusu unsurların ekonomik performans ile olan ilişkisine baktığımızda karşımıza şu şekilde bir tablo çıkmaktadır:

- ✓ Kişi başına milli gelir ile yönetim arasında aynı yönlü güçlü bir ilişki vardır.
- ✓ Yönetişim göstergeleri ne kadar güçlü ise kişi başına milli gelir o oranda yüksektir.
- ✓ Dolayısı ile iyi yönetim güçlü bir ekonomik performansa ulaşmak için hayati bir unsurdur.
- ✓ Bu analizde Türkiye 2002 yılı itibarıyla oldukça alt sıralardadır.

Türkiye'de İyi Yönetişim

Yönetişimin unsurları itibariyle daha ayrıntılı baktığımızda Türkiye, son dönemlerde görülen iyileşmeye rağmen, geçmişteki kötü performansı nedeniyle 2002 yılı itibariyle benzer ülkelerin oldukça gerisindedir.

Neden Türkiye kötü bir performans göstermiştir ?

- ✓ 30 yıldır süregelen yüksek enflasyon ve yarattığı toplumsal tahribat
- ✓ Makro ekonomik istikrarsızlık
 - ❖ Düşük ve oynak büyüme
 - ❖ Yüksek kamu maliyesi açığı
- ✓ Yapısal dönüşüm sürecinde gecikme
- ✓ Politika uygulamalarında istikrarsızlık

Türkiye’de İyi Yönetişim

Bugün geldiğimiz noktada, mevcut program çerçevesinde gerçekleştirilmeye çalışılan yapısal değişim sürecinin;

- I. Gerek ekonomide hedeflenen istikrarı sağlayarak başarılı olabilmesi,
- II. Gerekse istikrara sürdürülebilir bir nitelik kazandırabilmesi

ancak, yönetim göstergelerinde iyileşme yolunda Ülke çapında atılacak adımlar ve gerçekleşecek ilerlemeler ile mümkündür.

✓ İyi yönetişimin ekonomi üzerindeki olumlu etkisini örneklemek gerekirse;

- ❖ Kurumsal kalitede gerçekleşecek bir birim iyileşmenin, doğrudan yabancı yatırım stokunda yaklaşık yüzde 130’luk bir artış sağlayacağı hesaplanmaktadır. *
- ❖ Türkiye’de hukukun üstünlüğünün, düşük seviyeden sadece ortalama seviyeye çıkması, kişi başına düşen gelirin yaklaşık dört kat artmasını sağlayabilecektir.**

Kaynak: * Daude, C. Ve Stein E., 2001, "Kurumlar, Bütünleşme ve Doğrudan Yabancı Sermayenin Yerinin Saptanması

** Küresel Ekonomik Görünüm 2003, Küresel Rekabet Raporu 2002-2003

Türkiye'de İyi Yönetişim

- ✓ Bu çerçevede Ulusal Program ile Türkiye, **yönetişim göstergelerini geliştirmeye yönelik** çaba göstermektedir; ancak, bu çabaların artması ve yaygınlık kazanması gerekmektedir.
 - ✓ Bu yapısal değişimde;
 - ❖ **İyi kurumların** kurulması ve
 - ❖ **Yapısal reformların** hayata geçirilmesi ile
 - ✓ Piyasa ekonomisinin altyapısının geliştirilmesi,
 - ✓ Devletin ekonomideki ağırlığının azaltılması,
- hedeflenmektedir.

Türkiye’de İyi Yönetişim

İyi Kurumlar

İyi kurumların tesisi, yönetişimde iyileşmenin tamamlayıcısıdır.

- ✓ Makro ekonomik performans ve iyi yönetim sadece doğru politikalara bağlı değildir. Çünkü, doğru politikalar, şeffaf ve hesap verebilir **“iyi kurumlar”** olmaz ise gerçek potansiyellerine ulaşamazlar. Doğru politikalarda ve iyi yönetişimde beklenen hedefe ulaşılması, iyi kurumların güçlü uygulamalarının varlığını da gerektirmektedir.
- ✓ Bu kapsamda, **bağımsız Merkez Bankası**, Türkiye’nin iyi yönetim ve iyi kurumlara yönelik olarak gerçekleştirdiği yapısal dönüşümün temel taşı oluşturulmaktadır.
- ✓ Merkez Bankası;
 - ❖ Gerek Yasasında yapılan değişiklikle kazandığı bağımsız, şeffaf ve hesap verebilir statü,
 - ❖ Gerekse fiyat istikrarı, dolayısıyla makro ekonomik istikrar hedefine odaklı uygulamaları ve
 - ❖ Kurum içi tasarımda verimliliği ve etkinliği artırıcı uygulamaları ile iyi kurum olmanın gereklerini yerine getirmeyi hedeflemektedir.
- ✓ Bu dönüşüm, sadece Merkez Bankası’nı değil, BDDK, SPK, Rekabet Kurumu gibi diğer **bağımsız düzenleyici kurum ve kurulları** ve işleyişleri ile ilgili düzenlemeleri de kapsamaktadır ve kapsamı gerekmektedir.

Türkiye'de İyi Yönetişim

Yapısal Reformlar

İyi kurumların yanında, uygulanmakta olan istikrar programı çerçevesinde gerçekleştirilen ve gerçekleştirilmesi gereken yapısal reformlar Ülkemizde iyi yönetişimin sağlanması ve sürdürülmesinin güvencesidir.

- ✓ Bunun yanı sıra, doğru makro ekonomik politikaların verimliliği artırıcı yapısal reformlarla desteklenmesi halinde ekonomik performansdaki iyileşmenin çok daha hızlı bir biçimde gerçekleşeceği ve sürdürülebilir bir nitelik kazanacağı açıktır.
- ✓ Bu kapsamda ekonomik istikrarı hedefleyen ve piyasa ekonomisinin gelişmesini destekleyen yapısal reformların tamamlanması ve iyi yönetim ilkeleri çerçevesinde hayata geçirilmesi son derece önemlidir.
- ✓ Kamu sektörü reformları:
 - ❖ Merkez Bankası Yasası
 - ❖ Kamu Yönetimi Temel Kanunu
 - ❖ Kamu Finansmanı ve Borç Yönetiminin Düzenlenmesi Hakkında Kanun
 - ❖ Kamu Mali Yönetim ve Mali Kontrol Yasası
 - ❖ İcra ve İflas Kanunu
 - ❖ Saydamlığın Artırılması ve Kamuda Etkin Yönetimin Geliştirilmesi Eylem Planı
 - ❖ Vergi Kimlik Numarası Yasası
 - ❖ Web Tabanlı Saymanlık Otomasyon Projesi
 - ❖ Hazine Garantili Ödemelerin Sistemik Olarak Açıklanması

Türkiye'de İyi Yönetişim

Yapısal Reformlar

✓ **Bankacılık sektörü reformları:**

❖ **Kamu Bankaları,**

- ✓ Görev zararlarının tasfiyesi
- ✓ Sermaye yapılarının güçlendirilmesine yönelik kaynak aktarımı
- ✓ Operasyonel yeniden yapılanma

❖ **TMSF Bankaları**

- ✓ Birleşme ve satışlar
- ✓ Mevduat ve sermaye destekleri
- ✓ Operasyonel yeniden yapılanma

❖ **Özel Bankalar**

- ✓ Sermaye artırım taahhütleri
- ✓ İç borç takası
- ✓ Yasal değişiklikler
- ✓ İstanbul Yaklaşımı

Türkiye'de İyi Yönetişim

Yapısal Reformlar

✓ **Özel sektörün rolünün güçlendirilmesi:**

- ❖ Özelleştirme
- ❖ Doğrudan Yabancı Yatırım Yasası; Yatırım Promosyon Ajansı
- ❖ Uluslararası Tahkim Kanunu
- ❖ Şeker, Doğal gaz, Telekom, Türk Sivil Havacılık, Enerji Piyasası, Tütün Kanunları ve Sanayi Bölgeleri Hakkında Kanun

✓ **Sosyal reformlar:**

- ❖ Sosyal Güvenlik Reformu
- ❖ İşsizlik Sigortası Sisteminin Uygulanması
- ❖ Sosyal Güvenlik Kurumunun Kurulması
- ❖ SSK, Bağ-Kur, Türk-İş, Bireysel Emeklilik Tasarruf ve Yatırımları Sistemi, Özel Emeklilik Sistemini düzenleyen kanunlarda değişiklikler
- ❖ Sosyal Konseyin Kuruluş, Çalışma ve İşleyiş Prensipleri ve Yöntemleri
- ❖ Sosyal Riski Azaltma Projesi

Türkiye'de İyi Yönetişim

Mevcut programa bağlı olarak, Avrupa Birliği'ne giriş süreci de, bu yapısal değişimin gerçekleştirilmesini hızlandıran bir etkidir.

- ✓ Avrupa Birliği yolunda gerçekleştirilen ekonomik reformlar iki önemli bileşenden oluşmaktadır:
 - ❖ Kurumsal yapıların Avrupa Birliği'ne yaklaştırılması
 - ❖ Yasa ve usüllerin Avrupa Birliği yasaları ile uyumu
- ✓ Avrupa Birliği'ne giriş sürecinin bu iki önemli bileşeni, Türkiye'de iyi yönetişimin tesisini desteklemekte ve bu sayede, ekonomik performansın iyileşmesine oldukça önemli katkı yapmaktadır ve yapacaktır.

Türkiye’de İyi Yönetişim

Sonuç olarak,

- I. Yönetişimde iyileşmede hükümetlerin, etki alanları ve kapasiteleri dikkate alındığında öncü rol oynamaları gerekmektedir.
- II. Ancak, ülke çapında yönetişimde iyileşmede gerek finansal sektörün gerekse şirketler sektörünün hem ulusal hem de uluslararası boyutta çok önemli rolleri ve sorumlulukları vardır.

Söz konusu iyi yönetim ilkelerinin hayata geçirilmesi çerçevesinde,

İyi Kurumsal Yönetişim

- ✓ Şeffaflık, hesap verebilirlik ve adaleti geliştirerek piyasaların bütünlüğünü ve işleyişine güveni geliştirecek,
- ✓ Uzun vadeli sermaye girişini ve yatırımları artıracak,
- ✓ Büyüme ve kalkınmaya katkıda bulunacaktır.

İyi Kamu Yönetişimi

- ✓ Hükümete ve kamu yönetimine güveni artıracak,
- ✓ Ekonomik refah ve sosyal uyumu geliştirecek,
- ✓ Demokrasiyi güçlendirecek,
- ✓ Çevrenin ve doğal kaynakların doğru kullanımını sağlayacaktır.

YÖNETİŞİM

Ekim 2003

TÜRKİYE CUMHURİYET MERKEZ BANKASI